

KENYA ENDÜSTRİYEL DÖNÜŞÜM PROGRAMINA (EDP) HAKKINDA BİLGİ NOTU

Tarım İşlemeciliği:

Kenya'nın ihracatının yarısından fazlası çay, kahve, meyve ve sebze gibi tarımsal ürünler ile kesme çiçekçiliğe dayanmaktadır. İhracatın en önemli kalemi olan çayın yıllık ihracat tutarı 1 milyar Dolara ulaşmaktadır. Toplam çay ihracatının yalnızca %3'ü işlenmiş çay olarak yapılmaktadır. Bu oran arttırılarak, 200 milyon Dolar ihracat geliri ve 10.000 istihdam artışı hedeflenmektedir.

Diğer tarım ürünlerinin ise sadece %16'sı işlenmiş olarak ihraç edilmektedir. Bu oran Tanzanya'da %27, Uganda'da %34, Fildişi Sahilleri'nde %32'dir. İşlenmiş diğer tarım ürünü ihracatının iki katına katına çıkarılarak 600 milyon Dolar gelir ve 110.000 istihdam artışı öngörülmektedir.

Çoğunluğu Doğu Afrika Bölgesi dışından işlenmemiş olarak bölge ülkelerine ihraç edilen 3,8 milyar Dolar değerindeki buğday, palmye yağı ve pirincin Mombasa Limanı'na girişi sağlanarak işlenmesi, bölgedeki tüketici piyasalarına sunulması ve sonucunda 300 milyon Dolar gelir, 60.000 istihdam artışı sağlanması planlanmaktadır.

Balıkçılık:

Hint Okyanusu'nda ton balığı rezervinin bir milyon ton olduğu tahmin edilmektedir. Doğu Afrika açıklarında balıkçılık yapan 8.600 gemiden sadece 30'u ton balığını Kenya'da işlemektedir. Bir balıkçı limanı kurulması ve balık işleme sanayiinin geliştirilmesiyle, 150-200 milyon Dolar civarında gelir ve 12.000 istihdam artışı beklenmektedir.

Tekstil:

Kenya'nın tekstil sektöründeki işçilik maliyetlerinin Asya ülkelerine göre daha düşük, tüketici pazarlarına daha yakın olduğu vurgulanarak, uluslararası firmaların maliyet avantajı elde edebileceği belirtilmektedir. Kenya'nın bu maliyet avantajına rağmen 84 milyar Dolarlık ABD tekstil pazarından sadece %0,4 oranında pay alabildiği; yeni pazarlara farklı kalite yelpazesindeki ürünlerle erişim sağlanarak, 140-200 milyon Dolar gelir ve 105.000 istihdam artışı sağlanabileceği kaydedilmektedir.

Dericilik:

Kenya'nın Afrika'nın en büyük hayvan üreticilerinden biri olduğu vurgulanmakta ancak deri sanayiinin modern teçhizata sahip olamaması nedeniyle bu kaynağın istenilen seviyede değerlendirilemediği bildirilmektedir. 94 milyon Dolar değerindeki yıllık deri ihracatının %90'ını oluşturan yarı mamul durumdaki deri ürünlerinin modern tesislerde nihai mamul haline getirilmesiyle 150-200 milyon Dolar gelir ve 35.000 istihdam artışı sağlanabileceği ifade edilmektedir.

İnşaat Malzemeleri ve Hizmetleri:

Kenya'da inşaat sektörü, yıllık GSMYİH'ya yaptığı %5, istihdama yaptığı %6 oranındaki katkıyla en önemli sektörlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Sektör son 10 yılda ortalama %7 oranında büyüme kaydetmiştir.

Bölgede 60 milyar Dolar değerindeki altyapı ihtiyacının sadece %8'i Kenyalı şirketler tarafından karşılanmaktadır. Yüksek yatırım ve finansman maliyetleri nedeniyle Kenya'da konut ihtiyacı her yıl 200 bin artmaktadır. İnşaat maliyetlerinin azaltılarak yakalanacak üretim ve satış artışının kısa dönemde 200 milyon Dolar gelir ve 30.000 istihdam artışı; 480 milyon Dolar değerindeki çelik ithalatının yerel piyasadan karşılanmasıyla ise 80-150 milyon Dolar gelir ve 28.000 istihdam artışı sağlanacağı tahmin edilmektedir.

Enerji:

Son zamanlarda yapılan keşiflerde Mozambik'te 17.000, Tanzanya'da 5.400, Güney Sudan'da 1.200, Uganda'da 1.000 ve Kenya'da 700 milyon varile eşdeğer kanıtlanmış petrol ve doğal gaz bulunduğu tespit edilmiştir. Doğu Afrika ülkelerindeki bu keşiflerin Kenya'yı enerji kaynaklarının aktarımı konusunda bir merkez haline getirebileceği öngörülmektedir. Kuyu açma ve bakımı gibi petrol ve doğalgaz sanayii hizmetlerinin her yıl %25 oranında büyüyerek 2020 yılına kadar 3,5 milyar Dolara ulaşması beklenmektedir.

Doğu Afrika'da madencilik alanındaki yatırım harcamalarının ise yıllık %10 büyüme oranına ulaştığı, gerekli şekilde konumlandırılan bir merkezin bölge genelinde sektörün %70'ine (yıllık 1 milyar Dolar) hizmet sunabileceği kaydedilmektedir.

Bilgi Teknolojileri:

Sahraaltı Afrika'da bilgi teknolojileri sektörünün 2015 sonu itibariyle 128 milyar Dolar hacime ulaşacağı tahmin edilmektedir. Maliyet avantajlarına, çoğunluğu İngilizce konuşan bir nüfusa, gerekli altyapıya sahip oluşunun ve bilgi teknolojilerini dışarıdan sağlayan Güney Afrika gibi ülkelere yakınlığının Kenya'yı ön plana çıkardığı, bu durumun 200 milyon Dolar gelir ve 45.000 istihdam artışı sağlayacağı belirtilmektedir.

Turizm:

GSYİH'nın %4,8'ini ve istihdamın %4,1'ini karşılayan turizm sektörü Kenya'da önemli bir sektör olmaya devam etmektedir. Başarılı pazarlama yöntemlerinin ve altyapının geliştirilmesinin mevcut 1,5 milyon turist sayısını daha yukarılara çekeceği öngörülmektedir.

Toptan ve Perakende:

Toptan ve perakende sektörü son 5 yılda ortalama %8,8 oranında büyüme kaydederek istihdamın 1,6 milyon kişi artmasını sağlamıştır. Bu büyümenin istikrarlı bir şekilde devam edebilmesi için, orta gelir seviyesindeki tüketici sayısının ve şehir nüfusunun artmaya devam etmesinin gerekliliği vurgulanmıştır.

Küçük ve Orta Boy İşletmeler (Kobi'ler) :

GSYİH'ye %25, istihdama %50 (11 milyon kişi) oranında yaptığı katkıyla Kobi'lerin Kenya'da ekonomik canlılığın önemli unsurlarından biri olduğu; Kobi'leri destekleyici girişimlerin GSYİH'yi 150 milyon Dolar arttıracığı kaydedilmektedir.

EDP'de ayrıca yukarıda maruz sektörel atılımların gerçekleştirilmesinde karşılaşılan engellere de değinilmiştir. Bu engeller:

- Altyapı yetersizliği ve ekonomik değeri olan arazi kaynağına kolay erişim sağlanamaması,
- Öncelikli sektörlerde gerekli nitelikli personel yetersizliği,
- Üretim girdilerinin kalitesinin düşük olması,
- Operasyonel maliyetlerin yüksek olması,
- Ürünlerin büyük pazarlara ulaştırılmasında yaşanan lojistik sorunlar,
- Yatırımcıyı koruyan politikaların yetersiz olması olarak sıralanmıştır.

EDP'de snai kalkınmaya yönelik hedeflere ulaşmada kullanılacak araçlara ilişkin olarak "Kenya's Strategy to Achieve its Industrial Potential" başlığı altında:

- Rekabetçi avantajlar gözönünde bulundurularak hayata geçirilecek "flagship" projeler kapsamında ülkenin değişik yerlerinde özel sanayi bölgeleri kurulmasının planlandığı;
- Her yıl farklı sektörlerde belirlenecek 50 Kobi'nin destekleneceği,
- Öncelikli sektörlerde endüstriyel kalkınmayı kolaylaştırıcı bir ortam oluşturulması ve yatırımın en kolay olduğu ilk 50 ülke arasına girilmesinin amaçlandığı,
- Öncelikli sektörlerde yatırım imkanlarının ivedilikle hayata geçirilmesini teminen endüstriyel kalkınma fonu oluşturulacağı,
- EDP sonuçlarının takibi ve değerlendirilmesi amacıyla ilgili Bakanlıklar ve uygulayıcı kurumlar arasında koordinasyonu sağlayıcı bir birimin ihdas edileceği belirtilmektedir.